

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra AF GRUNDTVIGS DAGBØGER

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 55.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig01val-shoot-idm140411867278000/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Af Grundtvigs Dagbøger

Fortælling beretter, saa tør Jeg dog sige, det kunde været Tilfældet, og Jeg smigrer mig med ei at have ladet de virkelig historiske Personer, som her optræde, handle anderledes, end den Karakter, Aarbøgerne tillægger dem, hjemler mig Ret til. — Dette er jo nok i en Fortælling, der blot skal have Sandsynlighed, ikke Sandhed. —

Men — kunde man sige — hvorfor skrive saadanne opdigtede Fortællinger? De have jo intet Fortrin for Romaner, og mangle det Fortrin, disse have, at kunne skildre vor Tidsalders Mennesker, der maa have langt mere Interesse end en længst svunden Olds. — Det er jo et Slags Tvetaller, hverken Historie eller Roman, noget af begge. —

Alt dette indrømmer Jeg, dels i sit hele Omfang, dels saavidt Jeg kan. — Gjerne tilstaaer Jeg, at Samlevendes Skildring behager Hoben af Læsere meer end Fortidens, men skulde det samme være Tilfældet med den beste Del af Læsere? Overhviistes Jeg derom, skulde Jeg vist aldrig oftere hvæsse — eller hvæsse lade — min Pen til Frembringelse af slige Hermafroditer, men denne Sætnings Sandhed eller Falskhed beroer paa Grunden, af hvilken Nuiddens — mere end Fortidens — Skildring interesserer. — Nykten vilde Vi for sine Aarsagers Skyld tie med. —

Og hvad er nu Grunden? Vistnok ikke, at Vi see vore egne Daarligheder stillede i et latterligt Lys, men — efter mine Tanker — netop det modsatte, at Vi kunne lade Tankerne mynstre vore Bekjendtere — endog saakaldte Venner — og blandt dem opdage Originalerne til de aftrykte Kopier, samt at Vi kunne lee enten over vore Under- eller Overmænds Sæder uden at betænke, de ere Standens meer end Menneskenes. Disse Folk ville derfor vist ikke ynde Malerier af Oldtiden, med mindre Personerne og Gjenstanderne vare — at Jeg skal bruge et i slige Tilfælde meget gjængst Udtryk — yderlig naragtige. — Ligesaa vist vilde Jeg nok gjøre dannede Læsere en saare slet Kompliment ved at anvise dem Plads i denne Klasse. —

Men det er ikke nok at vise Grunden til Romanernes Interesse som uædel. Jeg bør ogsaa vise, at en ikke lignende Grund kan hos den dannede Læser vække Interesse for dem, thi ellers gjaldt jo samme indvending. —

Naar en Roman skal due noget, da maa den ei indeholde andet end Hverdags Ting, der blot skulde frappe ved Kombinationen, thi det er dog nok omtrent det, de høie æsthetiske Filosofer vil, med hvad de kalder dyb Natur Anskuelse (her forløb

Af Grundtvigs Dagbøger

Jeg mig)¹. — Borttager man nu — af de beste Romaner — hvad der tilhører Digteren, da undre Vi os over, at Bogen kunde interessere os. — Er det saa ved en historisk Fortælling? Nei, der finder Læseren sig i en nye Verden. Han skuer en ny, men en virkelig Existent — ikke en, som blot er tænkt — fremvirket af forskjellig Gudelære, Love og Sæder; men derfor behøver hans Aand ikke at svæve uden for hans Legeme, thi han er mellem Mennesker, mellem sine Brødre. De have blot en anden Kolorit end han, som yder ham Stof til de mest skjærpende Forstandsøvelser. —

26 [Maj]. Men — kan man sige — alt dette gjør jo Historien, og hvortil da historiske Fortællinger? — Vist nok er det Historien, der er Grundlaget for dem, men ere de, hvad de bør være, have de et stort Fortrin for de almindelige Historier. Disse gaae — som oftest — frem i kronologisk Orden. Gjenstanderne blive derved saamange, [at] de splitte Opmærksomheden ad. De kjæde, thi naar man har faaet Begyndelsen af [en] Mand's Liv eller en Begivenhed, da nødes man til at gennemlæse — især naar Bogen er registerløs — mange uveikommende og — i det Øieblik — kjedsomme Ting, før man atter naar Fortsættelsen af Mandens Liv, eller Begivenhedernes Følger. — Lægger man her til, at Historikernes Sprog ofte er intet mindre end blomstrende, da vil man let indsee den historiske Fortællings Fortrin, thi alle dannede Læsere ere derfor ikke Venner af dyb historisk Grundskning.

Saaledes tilstaaer Jeg da gjerne, at den h. F. hverken er Roman eller Historie, men noget af begge; men dette anseer Jeg ei for en Feil, men for en Fuldkommenhed. Den laaner Karakterer og — saavidt det harmonerer med dens individuelle Plan — Kjendsgjerninger af Historien. Den laaner Romanens blomstrende Sprog, overraskende Lignelser, frapperende Kombinationer og Katastrofer. Ligesom Steffens siger, at Göthe sammensatte den Existent, han forsonede sig med, af de enkelte ædle Træk, der fandtes hos forskjellige Individier, saaledes tør Jeg paastaae, at den h. F.; naar den er, hvad den bør være, foreener Romanens og Historiens Skjønheder uden at have deres Ufuldkommenheder. —

Til dette Skilderi svare vist nok hverken Vielands Agathon, eller — om Jeg husker ret, thi længe læste Jeg den ei — Marmontels Belisar. — Men har ikke Vieland selv erklæret hin for

¹ Senere indskudt Bemærkning.